

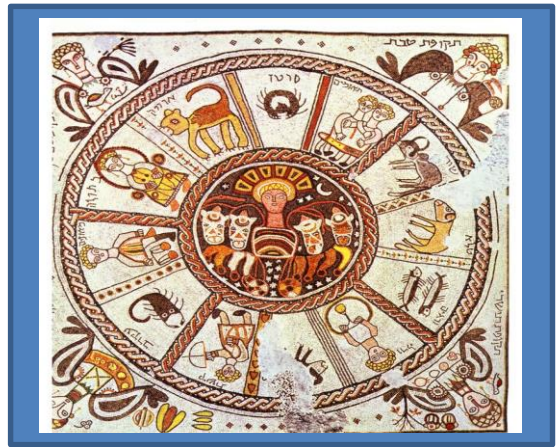
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית

לוח השנה העברי
יחידת הוראה לכיתות י

תקציר

יחידת הוראה העוסקת בלוח השנה העברי ומקדמת את נושא הטיעון בקריאה, בכתובה ובדיבור. הנושאים הלשוניים המופיעים ביחידה: סוגיות לשוניות בתקינות; שם המספר

ספטמבר 2014
אלול, תשע"ד

מפמ"ר לשון עברית: תומר בוזמן

צוות פיתוח (לפי סדר האל"ף-בי"ת)

הלה אתקין, תומר בוזמן, ענבל גורן, עליזה עמיר, מרים רבינוביץ

ייעוץ אקדמי ודידקטי: ד"ר עליזה עמיר והלה אתקין

תוכן עניינים

2.....	רציונל
2.....	ציר אורייני
2.....	ציר לשוני
2.....	כלים מקוונים
3.....	פעילות 1
3.....	מטרות
3.....	שלב א
3.....	שלב ב
4.....	שלב ג
4.....	חומרים לתלקיט
5.....	פעילות 2 (העשרה)
5.....	מטרות
5.....	נושאים
6.....	פעילות 3
6.....	מטרות
6.....	נושאים
6.....	שלב א
6.....	שלב ב
7.....	שלב ג
7.....	שלב ד
7.....	חומרים לתלקיט
8.....	נספחים
8.....	נספח 1
11.....	נספח 2
15.....	נספח 3
18.....	נספח 4

לוח השנה העברי

רציונל

יחידה זו נועדה להקדים מבוא ללימודי הלשון בשנה זו. הפתיחה בפעילות המוצעת פורשת לפני הלומדים סוגיות לשוניות שונות, מאפשרת להם להתבונן בלשונם, להביע עמדה עליה ולברר עם עצמם מה מידת חשיבותה בעבורם. היא מזמנת אפשרות לגייס את התלמידים ללימודי הלשון מתוך **סקרנות ועניין**.

היחידה תילמד במשך החודש הראשון לפני חגי תשרי. היא מציעה חשיפה לתוכני החגים ולערכים הנלווים אליהם: לוח השנה העברי, וידוי אישי וציבורי. ביחידה זו נוצקים העקרונות להוראה בהמשך השנה: **למידה המכוונת לתהליך ולתוצר, הבניה עצמית של הידע** כולל התבוננות פנימית, **וכתיבה בסיטואציה אותנטית לנמען ולמטרה אמיתיים**. כמו כן משולבת בה **למידת עמיתים**, התבוננות בתוצרים והערכתם.

בכל אחת מן הפעילויות המוצעות יחליט המורה על פי שיקול דעתו, במה להתמקד ועד כמה להעמיק.

מומלץ שכל הפעילויות תופענה בתלקיט, שממנו יבחר המורה פעילויות להערכה.

ציר אורייני

- חילוץ נימוקים מטקסט טיעון
- כתיבת טיעון קצרת טווח
- פרזנטציה

ציר לשוני

- תקינות והגייה (הלימות וקבילות בדיבור)
- שם המספר – דגש על תאריכים
- דרכים לאזכור מקורות מידע

כלים מקוונים

- השתתפות בסקר (תכנת סוקרטיב)
- קישורים למקורות מידע במרשתת
- סרטונים ביוטיוב

פעילות 1

מטרות

- להתוודע למצבה של העברית בפי דובריה
- להיחשף לקשר שבין הלשון לדובריה

פעילות זו כוללת שלושה שלבים:

שלב א - עבודה בקבוצות: כל קבוצה מקבלת בית אחד מן השיר ודנה בו מנקודות מבט שונות. בשלב הזה הכיתה אינה מקבלת את השיר במלואו.

שלב ב - במליאה: חלוקת השיר השלם לכל התלמידים, האזנה לשיר וצפייה בו. לאחר הצפייה כל נציג מקבוצה מציג את הנושא שהבית דן בו, בוחר שאלה אחת ומציג אותה בפני הכיתה.

שלב ג - אישי: בחירת הנושא הרלוונטי ביותר ללמידה ולהעמקה וכתבת טקסט המנמק את בחירתו.

מליאה: הצבעה בכיתה על הנושא החשוב ביותר לטיפול/ ללמידה מעמיקה

שלב א

עבודה בקבוצות של עד חמישה תלמידים. כל קבוצה מקבלת כרטיסייה ובה בית אחד של השיר (סך הכול 9 בתים, [נספח 1](#)). כל קבוצה תבחר נציג שיציג את הנושא שהבית דן בו.

דיון בקבוצה

1. על מה הכותב קובל?
2. לאיזה נושא בלשון קשורה תלונתו?
3. הביאו דוגמאות נוספות לנושא התלונה, המוכרות לכם.
4. הביעו את דעתכם על תלונתו.
5. מה הסיכוי לשנות את הבעיה שציננתם? על מה אפשר להשפיע / מה אפשר לשנות? על מה אי-אפשר להשפיע / מה אי-אפשר לשנות? נמקו.
6. בעקבות תשובותיכם, הציעו הצעות לשינוי, לשיפור או להשלמה עם המצב וקבלתו.
7. כל תלמיד יכתוב במחברתו מסקנות/ הצעות שעלו בדיון.

שלב ב

במליאה - חלוקת השיר השלם לכל התלמידים, האזנה לשיר וצפייה בביצועו.

[קישור למצגת של יוני אילת ורוביק רוזנטל](#)

נציג אחד מכל קבוצה יציג את הנושא שהבית דן בו, יבחר שאלה אחת ויציג אותה בפני הכיתה.

על הלוח ייכתבו הנושאים של בתי השיר.

שלב ג

כל תלמיד יבחר מתוך הרשימה המופיעה על הלוח נושא שלפי דעתו חשוב להתמקד בו בשיעורים, ויכתוב טקסט קצר המנמק את בחירתו.

במליאה תתקיים הצבעה על השאלה באילו נושאים חשוב להתמקד.

למורה: בעקבות ההצבעה אפשר להחליט על בניית יחידת הוראה העוסקת בסוגיות שעלו בכיתה, למשל היעלמותו של החיריק בבניין הפעיל.

חומרים לתלמיד

1. התשובות לשאלות שעלו בדיון על הבית של השיר
2. מילות השיר **על חטא שחטאנו**
3. כתיבת טיעון קצרה המנמקת את בחירתו של התלמיד

פעילות 2 (העשרה)

מטרות

- להעמיק את הבנת השיר של רוביק רוזנטל ולראות על מה התבסס ומדוע (תפילת וידוי – "על חטא שחטאנו" (נספח 2))
- חשיפה לתוכני החגים ולערכים הנלווים אליהם: לוח השנה העברי, וידוי אישי וציבורי וברכות לחג.

נושאים

- הבנת הנקרא – עיסוק בשיר מנקודת ראות של הבנת הנקרא שאלות לדוגמה מופיעות **באתר של מכון הרטמן אפרת אמית-ליבוביץ, תכנית בארי**. השאלות מזמנות עיסוק בשאלות מסוג הערכה וביקורת
- פירושי מילים בתוך הקשר ושימוש במילון הביטוי **להכות על חטא** רווח בלשון – מה פירוש הביטוי? באילו הקשרים נאמר? מה מקורו של הביטוי?
- קריאה בקול של טקסט מנוקד – מומלץ לוודא שהכול מכירים את התנועות, ומסוגלים לקרוא בצורה מדויקת.

פעילות 3

מטרות

- להיחשף לסוגיית השימוש בלוח השנה העברי.

נושאים

- כתיבת טיעון המבוססת על תשתיות של ידע
- שם המספר

פעילות זו כוללת ארבעה שלבים

שלב א במליאה: שאלת סקר

שלב ב אישי: הבנת הנקרא – חילוץ נימוקים מתוך שני מקורות מידע

שלב ג אישי: מטלת כתיבה קצרת טווח בזיקה למקורות מידע

שלב ד בזוגות: שם המספר – חילוץ כללי כתיבת התאריך והגייתו, מתוך אתר האקדמיה

שלב א

במליאה - שאלת סקר

- מי יודע מהו התאריך העברי של יום הולדתו?
 - האם אתם חושבים שצריך לדעת מהו התאריך העברי? (כן-לא)
- אפשר לערוך את הסקר באמצעות [תכנת סוקרטיב](#) או בהצבעה.
- המטרה**: לבחון לאחר תהליך הלמידה אם חל שינוי בעמדות התלמידים.
- למעוניינים**: לחישוב תאריך הלידה העברי היכנסו ל[אתר לחישוב תאריך הלידה העברי](#)

שלב ב

אישי: הבעת עמדה על סמך מקורות מידע

המטרה: כתיבת טיעון המבוססת על תשתיות של ידע

1. יצירת עניין על ידי צפייה בסרטון מתוך התכנית [מונית הכסף](#)

בעקבות הצפייה – על מה נמתחת הביקורת בסרטון?

2. קריאה של לפחות שני מאמרים בנושא:

1. **על חטא שחטאנו ללוח השנה העברי ולעצמנו** / נורית גוברין (2005) ([נספח 3](#))

2. **כמה היום בתשרי?** / רוביק רוזנטל ([נספח 4](#))

בעקבות הקריאה – חילוץ משני המאמרים כל הנימוקים התומכים בשימוש בלוח השנה העברי.
למורה: אם יש צורך בתהליך הטקסטים, בנספח 3 מופיעות שאלות נלוות למאמר "על חטא שחטאנו ללוח השנה העברי ולעצמנו".

שלב ג

אישי - בעקבות הקריאה – מטלת כתיבה קצרת טווח
משימת כתיבה: [בכתבה שפורסמה בכ"ג תשרי תשע"ג](#) מצוין, כי השופט אשר גרוניס, הורה לכתוב תאריך עברי על כל ההודעות הרשמיות היוצאות ממערכת בתי המשפט בישראל. ההחלטה באה לאחר שעד עתה נכתב התאריך הלועזי בלבד.
חוו דעתכם על החלטה זו. תוכלו להחליט לאיזו בימת פרסום הייתם רוצים לשלוח את הטקסט שכתבתם. בכתיבתכם היעזרו בטקסטים שקראתם, והקפידו על אזכור מקורות המידע.
למורה: מומלץ לחשוף את התלמידים לדרכים שונות לאזכור מידע.

שלב ד

בזוגות- ענייני לשון – **שם המספר**
חילוץ כללי כתיבת התאריך והגייתו מתוך אתר האקדמיה
בזוגות - קראו את המידע המופיע [באתר האקדמיה ללשון העברית](#)

בעקבות הקריאה

- א. כתבו כיצד יש לציין את התאריך העברי ואת התאריך הלועזי.
- ב. כתבו במילים את תאריך יום ההולדת שלכם, ובטקסט שכתבתם בפעילות הקודמת ציינו הן תאריך עברי הן תאריך לועזי על פי הכללים המקובלים.

חומרים לתלמיט

1. המאמרים:
על חטא שחטאנו ללוח השנה העברי ולעצמנו / נורית גוברין (2005) ([נספח 3](#))
כמה היום בתשרי? רוביק רוזנטל (2002) ([נספח 4](#))
2. הנימוקים התומכים בשימוש בלוח השנה העברי משני המאמרים
3. מטלת כתיבה קצרת טווח – כתיבת טיעון בזיקה למקורות מידע
4. עקרונות לכתיבת התאריך על פי האתר של האקדמיה ללשון עברית

נספח 1

הזירה הלשונית: על חטא שחטאנו- רוביק רוזנטל

על פי "על חטא שחטאנו" תפילת וידוי הנהוגה גם ביום הכיפורים, בעקבות הנוסח המופיע ב"שירי העני ממעש" מאת בונה תירוש.

על חטא שחטאנו

על חטא שחטאנו לפניך בעלגות לשון

ועל חטא שחטאנו לפניך בהרס הבגן

על פי את ההפעיל להפעיל הפכנו

ואת החיריק מן העברית השלכנו

ואת שעורי הדקדוק לא הפנמנו

מה יש לדבר, הפעם הגזמנו

ועל כלם, אלוה סליחות,

סלח לנו, מחל לנו, פפר לנו.

על חטא שחטאנו לפניך בזדון ובשגגה

ועל חטא שחטאנו לפניך בחלופי מינים

שלשה ילדות הלכו למתני"ס

הוציאו שתי שקל מתוך המכנס

קנו לעצמם מיני תרגימה

משמה פנו הם לצמת הומה

ועל כלם, אלוה סליחות,

סלח לנו, מחל לנו, פפר לנו.

על חטא שחטאנו לפניך בדברים בטלים

ועל חטא שחטאנו לפניך במלים ריקות

כי פאלו אפה כזה קול ומגניב

יענו במרומים מלאכים ופאלה

איזה ואללה אפה, פאלו דה, פאלו מה

אִיזָה קָטַע שִׁיאוֹ שְׁחַבֵּל עַל הַזְּמַן

וְעַל בָּלֶם, אֱלֹהֵי סְלִיחוֹת,

סַלַח לָנוּ, מַחַל לָנוּ, כַּפֵּר לָנוּ.

עַל חֲטָא שְׁחַטְאֵנוּ לְפָנֶיךָ בְּקִלּוֹת הַדַּעַת

וְעַל חֲטָא שְׁחַטְאֵנוּ לְפָנֶיךָ בְּהַעֲלֵאת גְּרָה

סַחֲטִיקָה יָא בָּאבָא, תַּגִּיד מַה נְהִיָּה

מִמְצָב מַנְיָנִים מַה נִּסְגָּר מִנְשָׁמַע

אַחֵי מַה קוֹרָה אַחוֹתֵי מַה נִּרְאָה

בְּבִי יֵאלֶלְהָ בִּי וְגַם הַלְלוּיָהּ

וְעַל בָּלֶם, אֱלֹהֵי סְלִיחוֹת,

סַלַח לָנוּ, מַחַל לָנוּ, כַּפֵּר לָנוּ.

עַל חֲטָא שְׁחַטְאֵנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׁפְלוֹת רוּחַ

וְעַל חֲטָא שְׁחַטְאֵנוּ לְפָנֶיךָ בְּחִנּוּפַת גּוֹיִים

מַה כְּבֹר בְּקִשְׁנוּ, יוֹ נוֹאוּ, קִצַּת גּוֹד טִים

קִצַּת גּוֹד פּוֹד, קִצַּת אֶקְשׁוֹן, קִצַּת כֶּף שֶׁל הַלְיָף

חִפְשָׁנוּ קוֹמִיטְמָנֵט, רִיסְפֶּקֶט, מֶן, יוֹ גִים אֵיט,

זֶה לֹא סָצִי בִּיג דִּיל, אוֹ גִיזָס, לְטָס פִּיס אֵיט

וְעַל בָּלֶם, אֱלֹהֵי סְלִיחוֹת,

סַלַח לָנוּ, מַחַל לָנוּ, כַּפֵּר לָנוּ.

עַל חֲטָא שְׁחַטְאֵנוּ לְפָנֶיךָ בְּקִצָּר דַּדְנוּ

וְעַל חֲטָא שְׁחַטְאֵנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵנֵי שְׁפָה

תְּבִיא לִי מִזֶּל שְׁהָדִי בְּמֵרוֹמִים

תְּבִיא תַנְיָד וְתְבִיא גְרַעִינִים

תְּבִיא יְלָדִים, תְּבִיא נְשִׁיקָה

תְּבִיא לִי אוֹתָהּ בְּהַפּוֹכָה

וְעַל בָּלֶם, אֱלֹהֵי סְלִיחוֹת,

סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.

על חטא שחטאנו לפניך בנמיכות לשון
ועל חטא שחטאנו לפניך בתרגום קלוקל
עשינו מקום ועשינו גם שכל
עשינו את כל ההבדל
לקחנו מקלחת, מבחו, אחריות
לקחנו את זה בקלות
ועל כלם, אלוה סליחות,
סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.

על חטא שחטאנו לפניך בדכאון לבב
ועל חטא שחטאנו לפניך בגבהות רוח
חיינו באופסיד, הכל בכאלו
בדאון, בקרשים, משחקים בנדמה לי
נשמיע תפלה בשאנטי, בגרוב
נאהב רק אותך בגדול, בטרופ
ועל כלם, אלוה סליחות,
סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.

על חטא שחטאנו לפניך בנטית גרון
ועל חטא שחטאנו לפניך בעצלות ההגה
על כי היתה החית לכף והשחר למכר
והיתה העין לאף והעפר לאפר
נאלמה גם ההא, לאשפה ותנאל
ועמה גם היוד: אל אל איסראל.
ועל כלם, אלוה סליחות,
סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.

תפילת הווידוי של יום הכיפורים

מתוך מחזור התפילה ליום הכיפורים

על חטא שחטאנו לפניך באנס ובמצון :

ועל חטא שחטאנו לפניך באמוץ הלב :

על חטא שחטאנו לפניך בבלי דעת :

ועל חטא שחטאנו לפניך בבטוי שפתים :

על חטא שחטאנו לפניך בגלוי ובסתור :

ועל חטא שחטאנו לפניך בגלוי עריות :

על חטא שחטאנו לפניך בדבור פה :

ועל חטא שחטאנו לפניך בדעת ובמרמה :

על חטא שחטאנו לפניך בהרהור הלב :

ועל חטא שחטאנו לפניך בהונאת רע :

על חטא שחטאנו לפניך בודוי פה :

ועל חטא שחטאנו לפניך בועידת זנות :

על חטא שחטאנו לפניך בזדון ובשגגה :

ועל חטא שחטאנו לפניך בזלזול הורים ומורים :

על חטא שחטאנו לפניך בחזק יד :

ועל חטא שחטאנו לפניך בחלול השם :

על חטא שחטאנו לפניך בטפשות פה :

ועל חטא שחטאנו לפניך בטמאת שפתים :

על חטא שחטאנו לפניך בניצח הרע :

ועל חטא שחטאנו לפניך ביודעים ובלא יודעים :

ועל כולם אלוה סליחות. סלח לנו. מחל לנו. כפר לנו :

על חטא שחטאנו לפניך בכפת שחד :

ועל חטא שחטאנו לפניך בכחש ובכזב :

על חטא שחטאנו לפניך בלשון הרע :

ועל חטא שחטאנו לפניך בלצון :

על חטא שחטאנו לפניך במשא ובמתן :

(נ"א במראית עין) :

ועל חטא שחטאנו לפניך במאכל ובמשתה :

על חטא שחטאנו לפניך בנשך ובמרבית :

ועל חטא שחטאנו לפניך בנטית גרון :

(נ"א בנבול פה) :

על חטא שחטאנו לפניך בשׁיח שפתותינו :

ועל חטא שחטאנו לפניך בשקור עין :

על חטא שחטאנו לפניך בעינים רמות :

ועל חטא שחטאנו לפניך בעזות מצח :

ועל כולם אלוה סליחות. סלח לנו. מחל לנו. כפר לנו :

על חטא שחטאנו לפניך בפריקת עול :

ועל חטא שחטאנו לפניך בפלילות :

על חטא שחטאנו לפניך בצדית רע :

ועל חטא שחטאנו לפניך בצרות עין :

על חטא שחטאנו לפניך בקלות ראש :

ועל חטא שחטאנו לפניך בקשיות ערף :

על חטא שחטאנו לפניך בריצת רגלים להרע :

ועל חטא שחטאנו לפניך ברכילות :

על חטא שחטאנו לפניך בשבועת שוא :

ועל חטא שחטאנו לפניך בשנאת חנם :

על חטא שחטאנו לפניך בתשומת ד :

ועל חטא שחטאנו לפניך בתמהון לבב :

ועל כולם אלוה סליחות. סלח לנו. מחל לנו. כפר לנו :

קישור לאתר של מכון הרטמן אפרת אמית-ליבוויץ, תוכנית בארי

בתפילת שחרית מדי יום ובתפילת יום הכיפורים, יש תפילה מיוחדת הנקראת 'וידוי' שמונה רשימת חטאים לפי האלפבית. ביום הכיפורים נוספת לה רשימה ארוכה יותר של חטאים, המסודרת אף היא לפי האלפבית ('על חטא שחטאנו לפניך..'). אמנם זוהי רשימה קבועה ולא אישית, וסביר להניח שלא כל המתפללים חטאו בכל העברות, ובכל זאת, נהוג לחזור ולמנות כל חטא וחטא תוך הכאה על החזה מול הלב. בשיעור זה נעמוד על משמעותו של הוידוי, על כוחו של הציבור באמירת וידוי ונברר מה יחסנו לכך.

מקור נוסף: ויקיפדיה וידוי גדול ליום הכיפורים אנציקלופדיה דעת

למורה, לנוחותך, מופיעים שני הטקסטים במקביל.

תפילת הוידוי של יום הכיפורים מתוך מחזור התפילה ליום הכיפורים	הזירה הלשונית: על חטא שחטאנו רוביק רוזנטל
<p>על חטא שחטאנו לפניך באנס ובצון :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך באמוץ הלב :</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך בבלי דעת :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך בבטוי שפתים :</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך בגלוי ובסתר :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך בגלוי עריות :</p>	<p>על חטא שחטאנו לפניך בעלגות לשון ועל חטא שחטאנו לפניך בהרס הבגן על פי את ההפעיל להפעיל הפכנו ואת החיריק מן העברית השלכנו ואת שעורי הדקדוק לא הפנמנו מה יש לדבר, הפעם הגזמנו ועל פלם, אלוה סליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.</p>
<p>על חטא שחטאנו לפניך בדבור פה :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך בדעת ובמרמה :</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך בהרחור הלב :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך בהונאת רע :</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך בודוי פה :</p>	<p>על חטא שחטאנו לפניך בודון ובשגגה ועל חטא שחטאנו לפניך בחלופי מינים שלשה ילדות הלכו למתני"ס הוציאו שתי שקל מתוך המקנס קנו לעצמם מיני תרגימה משמה פנו הם לצמת הומה ועל פלם, אלוה סליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.</p>
<p>ועל חטא שחטאנו לפניך בויעידת זנות :</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך בודון ובשגגה :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך בזלזול הורים ומורים :</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך בחזק ד :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך בחלול השם :</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך בטפשות פה :</p>	<p>על חטא שחטאנו לפניך בדברים בטלים ועל חטא שחטאנו לפניך במלים ריקות כי כאלו אתה כזה קול ומגניב יענו בפומים מלאכים ופאלה איזה ואלה אתה, כאלו דה, כאלו מה איזה קטע שיואו שחבל על הזמן ועל פלם, אלוה סליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.</p>
<p>ועל חטא שחטאנו לפניך בטמאת שפתים :</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך בניצר הרע :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך בידועים ובלא יודעים :</p> <p>ועל כולם אלוה סליחות. סלח לנו. מחל לנו. כפר לנו :</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך בכפת שחד :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך בכחש ובכזב :</p>	<p>על חטא שחטאנו לפניך בקלות הדעת ועל חטא שחטאנו לפניך בהעלאת גרה סחטיקה גא באבא, תגידי מה נהיה ממצב מנינים מה נסגר מנשמע אחי מה קורה אחותי מה נראה בבוי זאלה ביי וגם הללויה ועל פלם, אלוה סליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.</p>
<p>ועל חטא שחטאנו לפניך בלשון הרע :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך בלצון :</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך במשא ובמתן :</p> <p>(נ"א במראית עין) :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך במאכל ובמשתה :</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך בנפש ובמרבת :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך בנטית גרון :</p> <p>(נ"א בנבול פה) :</p>	<p>על חטא שחטאנו לפניך בשפלות רוח ועל חטא שחטאנו לפניך בחנפת גויים מה כבר בקשנו, יו נואו, קצת גוד טים קצת גוד פוד, קצת אקשן, קצת כף של הלף חפשונו קומיטמנט, ריספקט, מן, יו גים איט, זה לא סף' ביג דיל, או גיזס, לטס פיס איט ועל פלם, אלוה סליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.</p>
<p>על חטא שחטאנו לפניך בקצר דנו :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך בעני שפה :</p> <p>תביא לי מזל שהדי במרומים תביא תניד ותביא גרעינים</p>	<p>על חטא שחטאנו לפניך בקצר דנו ועל חטא שחטאנו לפניך בעני שפה תביא לי מזל שהדי במרומים תביא תניד ותביא גרעינים</p>

<p>על חטא שחטאנו לפניך בשיח שפתותינו :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך בשקור עין :</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך בעינים רמות :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך בעזות מצח :</p> <p>ועל כולם אלוה סליחות. סלח לנו. מחל לנו. כפר לנו :</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך בפריקת עול :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך בפלילות :</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך בצדית רע :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך בצרות עין :</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך בקלות ראש :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך בקשיות ערף :</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך בריצת רגלים להרע :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך ברכילות :</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך בשבועת שוא :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך בשנאת חנם :</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך בתשומת ד :</p> <p>ועל חטא שחטאנו לפניך בתמהון לבב :</p> <p>ועל כולם אלוה סליחות. סלח לנו. מחל לנו. כפר לנו :</p>	<p>תביא ילדים, תביא נשיקה תביא לי אותה בהפוכה ועל פלם, אלוה סליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך בנמיכות לשון ועל חטא שחטאנו לפניך בתרגום קלוקל עשינו מקום ועשינו גם שקל עשינו את כל ההבדל לקחנו מקלחת, מבחן, אחריות לקחנו את זה בקלות ועל פלם, אלוה סליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך בדכאון לבב ועל חטא שחטאנו לפניך בגבהות רוח חיינו באופסיד, הכל בקאלו בדאון, בקרשים, משחקים בנדמה לי נשמיע תפלה בשאנטי, בגרוב נאהב רק אותך בגדול, בטרוף ועל פלם, אלוה סליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.</p> <p>על חטא שחטאנו לפניך בנטיית גרון ועל חטא שחטאנו לפניך בעצלות ההגה על פי היתה החית לכף והסחר למקר והיתה העין לאלף והעפר לאפר נאלמה גם ההא, לאשפה תתנאל ועמה גם היוד : אל אל איסראל. ועל פלם, אלוה סליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.</p>
--	--

על חטא שחטאנו ללוח השנה העברי ולעצמנו / נורית גוברין

ידיעות אחרונות, 24.10.2005

בילדותי, בשנים שלפני קום המדינה, בבית הספר היסודי 'תל-נורדאו' שבתל-אביב, תפקידו הראשון של תורן הכיתה היה לכתוב על הלוח, באותיות מאירות עיניים, את היום, החודש והשנה העבריים בצד ימין ואת התאריך הלועזי בצד שמאל. היה ברור לכול שהתאריך העברי הוא החשוב. על פיו נחוגו החגים ועל פיו נקבעו מועדי החופשות.

התאריך הכללי נועד, כפי שחשבנו, לרצות את שלטונות המנדט הבריטי. חיינו ונשמנו עם הלוח העברי. תשרי הוא חודש החגים שבו מספר ימי החופשה עולה על מספר ימי הלימודים; מר חשוון, מלשון מרירות, חודש ללא חגים, כך פורש שמו בפי הילדים, ולא כמקובל מר – טיפה, גשם, כפי שפירשו אז המורים, כנראה בטעות, כי השם מרחשוון מקורו בשמו של חודש אכדי. הכול ציפו סוף סוף לחופש חנוכה בכ"ה בכסלו, שיגאל אותנו מימי לימודים רצופים. כך נהגו בכל בתי הספר הכלליים בארץ ישראל ולאחר מכן בשנותיה הראשונות של מדינת ישראל. הכרת השילוב שבין הלוח העברי לכללי הייתה טבעית, כמו לוח הכפל.

קשה לדעת מתי נמוג לוח השנה העברי והלוח הכללי תפס את מקומו בחינוך הממלכתי ובהווה הציבורית. הצירוף כ"ט בנובמבר, 1947, ייתכן שהיה אחד משלבי הביניים במעבר מהלוח העברי לכללי. אבל פרט זה עדיין טעון בדיקה. לא אטעה הרבה אם אומר, שצעירים ומבוגרים כאחד אינם יודעים היום את התאריכים העבריים בחיי היומיום ואינם משתמשים בהם. פה ושם הם מופיעים במכתבים רשמיים של משרדי הממשלה, כמצוות אנשים מלומדה – אבל אינם באמת חלק ממערכת הזמנים האישית. אפילו כתבי עת ספרותיים, המופיעים היום, 'שוכחים' לא פעם לציין את התאריך העברי על גיליונותיהם, על אף שהם מתהדרים בתרומה לתרבות ולספרות העברית.

במיוחד גדול השבר כשמדובר בתקופות קודמות. בתרבות ובספרות העברית שלט הלוח העברי, ולא פעם לא הוזכרה כלל השנה הלועזית, כיוון שלא היה צורך בכך. מי ששואל בספרייה ספר עברי, שהופיע לפני תחילת המאה ה-20, מכיר את התופעה שבה ליד השנה העברית של הופעת הספר רשמה יד אלמונית (של הספרן או של הקורא) את השנה הלועזית לצידו. בלעדיה ילכו לאיבוד.

בנוסף לעצם החשיבות העצומה של הלוח העברי שהוא בסיס לכל החיים היהודיים, העבריים והישראליים, יש לתאריכים העבריים חיים משלהם. אי-ידיעתם משמעו ניתוק הקשר עם הנוף והטבע של ארץ ישראל, ולמעשה, פגם גדול בהבנה המעמיקה של 'הזמנים היהודיים', שבתוכם חיה ונושמת הספרות העברית, לפחות הספרות העברית הקלאסית. התעלמות מהלוח העברי מנתקת את הקשר עם התרבות העברית ודומה למי שלומד ספרות עברית באמצעות תרגומים.

שנת 1914 איננה רק שנת תרע"ד, אלא היא שנת "ותרעד הארץ", אותה שנה שבה פרצה מלחמת העולם הראשונה, שזעזעה את העולם בכלל ואת העולם היהודי בתוכו.

1938 איננה רק תרצ"ח, השנה שקדמה לימי מלחמת העולם השנייה, אלא היא גם שנת "תרצח", ולכן, כדי שלא לכתוב ולהגות מילה איומה זו, ריכזו אותה ושינו את סדר האותיות וכתבו: תרח"ץ או תרח"צ. הוא הדין בשנת תשמ"ד (1984) שנהגו לכתוב: תשד"ם או תשד"מ. ואלה רק שתי דוגמאות מתוך שפע גדול מאוד.

בדורות הקודמים, כל ספר עברי, שציין את תאריך הופעתו, רשם בשוליו את שנת ההופעה העברית, עם או בלי האלפים של השנה. לצד התאריכים העבריים סומנו בעבר, בספרים רבים, מספרי העמודים באותיות עבריות, שחזקה על כל קורא עברית לרוץ בהם. אבל מה רבים הם המתקשים בכך, ולא מעטים הם אלה שאינם מבינים אפילו במה המדובר, וכשרואים אותיות עבריות כמספרים סידוריים נדמה להם שלא במספר מדובר אלא במילים: סד (64); פג (83); צד (94).

ואיך ידעו חוקרי הספרות העברית וקוראיה, שסונטה היא שיר זה"ב, כיוון שזה"ב בגימטרייה הוא 14 – כמספר שורות הסונטה.

האם תהיה טעות לחשוב שלא הכול יכולים לרוץ בסדר אותיות הא"ב ולא רק בסדר חודשי השנה העבריים? דומה שרק שירה המפורסם של נעמי שמר, המקשר בין חודשי השנה העבריים ומחזור החיים בטבע ובנוף הארץ-ישראליים משמש סכר בפני שכחה מוחלטת: "בתשרי נתן הדקל פרי שחום נחמד".

למותר להוסיף שהמסקנה היא שיש צורך לחזור אל הלוח העברי ולהשיב אותו למחזור החיים של הפרט, כחלק מחזרה אל 'הגרעין הקשה' והמשותף של התרבות העברית. אני מאמינה שיסוד משותף זה אכן קיים, והוא המאחד בכל זאת את כל פלגי העם. אין הוא נחלת 'הדתיים' בלבד, כשם שאין לזהות את הלע"ז על כל מרכיביו עם 'החילוניים'.

'גרעין קשה משותף' זה הוא חלק מאותה הוויה חמקמקה, ובכל זאת קיימת ומשותפת לכול, של התרבות העברית והישראלית. כן, גם הישראלית.

האם אין דברים חשובים יותר לעסוק בהם מאשר חזרה אל הלוח העברי ותאריכיו? בוודאי שיש. האם יש בכלל סיכוי לשינוי צורת החשיבה ולדרכי ההוראה? קשה לדעת. קריאה זו לחזרה אל הלוח העברי צריכה להיות חלק ממגמה כוללת של הצורך בהחלפת השמות הלועזיים של בתי העסק ברחובות; חלק ממלחמה כוללת בלע"ז בכלל ובקלקולי הלשון העברית, הנשמעים על כל צעד ושעל והמשבשים את השפה עד לבלי הכר.

כשאופים עוגה, יודעים מה מכניסים ובדרך כלל יודעים גם מה יוצא. בחינוך כמו בחינוך, יודעים מה מכניסים, אבל התוצאות מי ישרן. ובכל זאת, מי שמאמין בחשיבותן ובכוחן של התרבות והספרות העברית לדורותיהן, כבסיס לקיום עם, צריך להמשיך ולהיאבק עליהן כדי לחיות בתוכן. החברה הישראלית צריכה לחזור לברית שבין שני הלוחות, העברי והכללי, ולאחוז גם בזה וגם בזה.

מורה המעוניין בשאלות בהבנת הנקרא, יכול להיעזר בשאלות שהופיעו בבחינת הבגרות 11108, חורף תשס"ו. השאלות מופיעות בעמוד הבא.

1. תפילת הווידוי הנאמרת ביום הכיפורים פותחת במילים: "על חטא שחטאת לפניך ב...". בתפילה זו מתוודה המתפלל על חטאיו. הסבר את הקשר בין כותרת המאמר ובין תאריך פרסומו.
 - א. מה חריג בצירוף "כ"ט בטבמבר"?
 - ב. בפסקה ז' מונה הכותבת דוגמאות לתאריכים עבריים, הלקוחים מההיסטוריה היהודית, ומציינת את התאריכים הלועזיים המקבילים.
- מדוע הכותבת לא נהגה כך כאשר הזכירה את התאריך היא באייר תש"ח? הצע הסבר לכך.
 - א. כתוב שלושה נימוקים שמציגה הכותבת לחשיבות השימוש בלוח העברי.
 - ב. ציין שלושה אמצעים רטוריים שבהם משתמשת הכותבת כדי לשכנע את הקורא, והבא דוגמה לכל אמצעי שציינת.
4. מהו הרעיון המובע בפסקה ו?
 - העתק את התשובה הנכונה מבין ארבע האפשרויות שלפניך:
 - (1) לתאריך העברי ולתאריך הלועזי יש משמעות דומה.
 - (2) לצירוף האותיות של התאריך העברי יש משמעות מעבר לציון הזמן.
 - (3) המשמעות של המילה משתנה אם מחליפים את סדר האותיות.
 - (4) לתאריכים של הלוח הכללי יש משמעות היסטורית חשובה.
5. מהי הטענה המרכזית של הכותבת?
 - העתק את התשובה הנכונה מבין ארבע האפשרויות שלפניך:
 - (1) הלוח העברי משקף את התרבות העברית, לכן יש להשתמש בעיקר בלוח זה.
 - (2) צעירים ומבוגרים כאחד אינם יודעים היום את התאריכים העבריים ואינם משתמשים בהם.
 - (3) הלוח העברי הוא חלק מהתרבות העברית, ויש להשתמש בו בשילוב עם הלוח הכללי.
 - (4) יש לחזור אל הלוח העברי, לנהל מלחמה בלעז ובקלקולי הלשון העברית ולזנוח את הלוח הכללי.

כמה היום בתשרי? / רוביק רוזנטל

מעריב, 30.9.2002

ההחלטה להכניס תאריך עברי על כל לוח שייכת לקבוצת ההחלטות שבהן מנסים לדחוף ידע מחוץ להקשר. אין כל אפשרות לבוא בטענות להחלטת משרד החינוך להכניס תאריך עברי על כל לוח ועל כל מכתב. החלטה מאמי, יהודית וחינוכית. הצרה היא שאין בה תועלת. היא שייכת לקבוצת ההחלטות החינוכיות-לימודיות שבהן מנסים לדחוף ידע מחוץ להקשר, "כדי שהילד יידע". ידע כזה יכול להיות בומרנג: הוא ממאיס את עצמו.

שנת הלימודים מתחילה בראשון לספטמבר ומסתיימת בסוף יולי. החופש הגדול מתרחש בחום יולי-אוגוסט. ימי ההולדת של רוב ילדי ישראל הם בתאריך הלועזי. את יומן האירועים הפרטי והציבורי שלנו אנחנו מנהלים על פי התאריך הלועזי. המשכורת מגיעה בראשון לחודש, המדד ב-15, לוח הקואורדינציה הפנימי שלנו בתחום הזמן הוא לוח לועזי. הסיבה לכך היא שהזמן הוא גלובלי, ואנחנו חלק מהזמן הגלובלי, ואין לנו לא יכולת ולא עניין להינתק מהזמן הגלובלי.

יש שני מקומות חשובים בהם הלוח העברי חשוב וקנה לו שביתה בתודעה ובתרבות, ומכאן שיש לו גם ערך שימוש. החגים, כמובן, המתרחשים בחודשים העבריים, והתודעה של מעגל השנה: הוא מתחיל בסתיו, בראש השנה, לא בינואר, שהוא אירוע ראשית שנה משני עבור הישראלי-היהודי. זו הסיבה ששמות החודשים שייכים לידע הבסיסי שקונה תלמיד ישראלי, ובוודאי שעליו להכיר אותם.

מכאן ועד הציפייה שהילד יחזור הביתה ויספר בשמחה שבי"א בטבת יש לאורי יום הולדת במקדונלדס, הדרך ארוכה, ובצדק. עצה: להזכיר את התאריך העברי כל יום, אבל לא לעשות מזה עניין גדול.